

Belofte maakt schuld, zelfs na dertig jaar

Een onbekende penning door Chris van der Hoef

In 1994 verscheen het boek *Chris van der Hoef, 1875-1933*, geschreven door Bert Jintes en Jadwiga Pol-Tyszkiewicz. Behalve een overzicht van het beeldende werk van deze vernieuwende toegepaste kunstenaar bevat het boek een catalogus van de op dat moment bekende penningen door Van der Hoef. Precies driehonderd exemplaren en hun varianten zijn opgenomen. Sinds die inventarisatie wordt aan de penningen door Van der Hoef een 'J/P'-nummer meegegeven.

Arti et Industriae

Onder nummer J/P 120 wordt een penning uit 1924 beschreven, die is vervaardigd ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van de Haagse kunstenaarsvereniging Arti et Industriae. De voorzijde toont het haaks op elkaar geplaatste gestileerde hoofd van een man en vrouw. Als annotatie bij deze penning schrijft Bert Jintes: 'Na het ter perse gaan van deze catalogus werd in een particuliere collectie nog een penning gesignaleerd welke duidelijke verwantschap vertoont met de voorzijde van 120. Deze penning zal in De Beeldenaar nader worden beschreven'.

Hoe kwam dit zo? Kort voor het verschijnen van zijn boek was Jintes ter ore gekomen dat ik een behoorlijke collectie van penningen door Van der Hoef bezat. Al vanaf het begin van de jaren '80 had ik mij actief beziggehouden met het opbouwen van deze verzameling. In die periode was er nog geen brede belangstelling voor Van der Hoef-penningen en had nog geen enkele veiling een aparte aan Van der Hoef gewijde rubriek in de catalogus staan. Bezichtiging van mijn verzameling door Jintes leverde nog een flink aantal varianten van penningen op, die hij op de valreep

Chris van der Hoef, *Veertigjarig bestaan van Arti et Industriae*. 1925, brons, 60 mm (foto: auteur)

in zijn overzicht kon opnemen, maar deze nieuwe ontdekking kon er niet meer tussen geschoven worden. Wel kon nog net de aankondiging van een publicatie in *De Beeldenaar* geplaatst worden, waarbij in het midden bleef wie die voor zijn rekening zou moeten nemen. Ik weet dat Jintes hiertoe wel nadrukkelijk mijn kant op keek.

Farao

De genoemde penning is een bronzen gietpenning met een doorsnede van 100 mm. De voorzijde toont het gestileerde hoofd van een farao met daaronder prominent het ontwerpersmonogram van Van der Hoef. Op de keerzijde is een hoofd met daaronder in elkaar gevouwen handen afgebeeld, waarnaast het woord 'Help' is aangebracht.

Chris van der Hoef, *Farao*.
Circa 1925, brons, 100 mm
(foto's: auteur)

Dit zou erop kunnen duiden dat het een steunpenning is, een ten behoeve van een goed doel vervaardigde uitgave. In de eerste decennia van de 20ste eeuw zijn voor verschillende gelegenheden, zoals natuurrampen, dit soort steunpenningen uitgegeven. Van der Hoef ontwierp in 1925 bijvoorbeeld een steunpenning voor de slachtoffers van de Stormramp van Borculo (J/P 136). Eerder, in 1923, had hij de keerzijde van de steunpenning van het Nederlandsch Nansen-Comité tegen de hongersnood in Rusland ontworpen (J/P 108). Ook hierop zijn twee samengevouwen handen afgebeeld.

Chris van der Hoef, *Nederlandsch Nansen-Comité*. 1923, brons, 41 mm
(foto: auteur)

De farao op de voorkant van de penning roept vragen op. Een concrete verwijzing is niet duidelijk. Of het zou de zogenaamde 'Egyptomanie' moeten zijn die vanaf het begin van de jaren '20 wereldwijd sterk opgang deed. In 1922 was het graf van Toetanchamon ontdekt, een zeer tot de verbeelding sprekende gebeurtenis. Het oude Egypte werd een hype. In 1926 werd het 58ste lustrum van de Utrechtse Universiteit gevierd met een maskerade rond farao Ichnaton. Van der Hoef ontwierp een fraaie penning (J/P 154) en ook een aardewerk herdenkingsbord.

Al dertig jaar had ik het voornemen deze penning in *De Beeldenaar* te beschrijven. Wat mij

al die tijd weerhield is dat ik in die drie decennia nergens concrete informatie over deze penning heb kunnen vinden. Voor zover ik weet is er nooit een tweede exemplaar geveild of bevindt dit zich in een andere particuliere of openbare collectie. Ook diepgaande zoektochten in het digitale archief Delpher, dat zoals bekend een geweldige bron voor contemporaine informatie is, leverden niets op. Concrete informatie voor welke gelegenheid deze penning is vervaardigd, ontbreekt dus geheel.

Schotel

Wel bestaat omtrent de datering van de penning een duidelijke aanwijzing. Eveneens in mijn verzameling bevindt zich een handgedreven koperen schotel met een doorsnede van 30 cm, waarin in het midden dezelfde penning gevat is met daaronder een in de kenmerkende Van der Hoef-belettering aangebrachte datering 'Anno 1925'. Niet valt na te gaan of de in het midden gemonteerde penning één- of tweezijdig is, omdat door deze vassing de achterkant ervan niet zichtbaar is. Ook omtrent deze schotel zijn geen nadere bijzonderheden bekend.

De recente uitnodiging van Jan Pelsdonk aan de lezers van *De Beeldenaar* om voor het jubileumnummer een artikel van één pagina in 300 woorden te leveren over een favoriete of bijzondere penning, triggerde mij om dit stuk te schrijven en eindelijk werk te maken van een aankondiging van dertig jaar geleden. Het zijn royaal meer dan 300 woorden geworden. En het biedt helaas geen definitieve oplossing over de herkomst van deze penning en de aanleiding tot de vervaardiging ervan. Ik hoop dat die in de toekomst ooit nog

Chris van der Hoef, *Schotel met de Farao-penning*. 1925, koper, 300 mm (foto: auteur)

boven water komt. Maar een korte blik op de afbeelding van dit fraaie stuk zal de lezer voldoende ervan kunnen overtuigen waarom dit al jarenlang een van de favorieten uit mijn verzameling is. ○

Chris van der Hoef. Circa 1932, (onbekende fotograaf, particuliere collectie)